

Interpretation av Kol 3:22–4:1

Om slaveri

Aktuell text: Kolosserbrevet 3:22–4:1

"Ni slavar, lyd i allt era jordiska herrar, inte som inställsamma ögontjänare, utan ärligt och uppriktigt, i fruktan för Herren. Vad ni gör skall ni göra helhjärtat, det gäller ju Herren och inte människor: tänk på att det är Herren som skall ge er belöningen, er del av arvet. Kristus är er herre, och ni skall tjäna honom. Ty den som gör orätt skall få sitt straff för vad han har gjort, och då tas ingen hänsyn till person. Ni som är herrar och har slavar, låt dem få vad som är rätt och skäligt. Tänk på att ni också har en herre – i himlen." (Bibel 2000)

I. Analys

1. Textens lydelse

Jag har jämfört 11 olika översättningar¹, både på engelska och svenska, och studerat den grekiska grundtexten och kommit fram till att översättningarna i stort sett kommer till likvärdiga slutsatser och ordval. Den enda skillnad i översättning som jag anser kan ge olika betydelse är översättningen av det grekiska ordet "ἰσότης", (*isotēs*).

Bibel 2000 och 1917 års översättning översätter "ἰσότης" med "skäligt" medan Svenska Folkbibeln översätter med det snarlika ordet "rimligt". I Åkesons översättning översätts det däremot med ordet "jämlikt" vilket jag anser vara värt att påpeka eftersom det ger min aktuella text ytterligare en utmanande aspekt, vilket jag även berör i min verstolkning av vers 4:1.

a. Textkritik

Enligt Jamieson² visar de äldsta grundtexterna att det i vers 22 står "Herren" och inte "Gud" som det exempelvis har översatts till i KJV och att det står "ty" eller "för" i vers 25 vilket skapar en motivering till *varför* man ska tjäna Herren.

2. Textens historiska kontext

a. Författaren

Författaren till Kolosserbrevet kallar sig själv för "Paulus" vid tre tillfällen och skriver att han sitter i fängelse³. Detta faktum plus Kolosserbrevets likhet med två andra brev⁴ som även de utges för att vara skrivna av Paulus gör att McNaughton⁵ anser det vara mycket troligt och rimligt att det är aposteln Paulus som har skrivit brevet och troligtvis åren 63-65 när han satt fängslad i Rom. En medförfattare till brevet är enligt brevets första vers även Timotheos. Enligt Holmstrand⁶ menar en majoritet av forskarna att brevet är författat av någon annan än Paulus eftersom brevet avviker språkligt från andra paulinska brev. Det finns enligt Nelson⁷ framför allt tre invändningar mot att Paulus skrivit Kolosserbrevet, nämligen att det finns t.ex. 55 grekiska ord i Kolosserbrevet som inte finns i Paulus övriga brev, det högkristologiska språket påminner mer om Johannes och den gnosticism Paulus angriper egentligen är av ett senare datum. Dessa argument tycker jag är väl svaga eftersom Paulus ibland kan ha valt att skriva med ett enklare språk och ibland med ett svårare språk, Paulus kan mycket väl ha haft en mångfacetterad kunskap om Jesus och valt att beskriva Jesus på olika sätt i olika brev. Argumentet att den gnostiska läran är av ett senare datum håller inte heller

¹ Åkesons, 1917, SFB, B2000, LB, KJV, NKJV, NASB95, ESV, NIV, JNT

² Jamieson. 1997.

³ Kol 1:1, 23, 4:3, 18

⁴ Efesierbrevet & Filemon

⁵ McNaughton, 2006, s10.

⁶ Holmstrand. 2006. s241.

⁷ Nelson, 1996.

eftersom det kan röra sig om en ännu inte fullt utvecklad gnosticism som Paulus angriper i dess linda. Jag kommer därför i denna interpretation utgå ifrån att det är Paulus som har skrivit brevet.

b. Mottagarna

Staden Kolossai låg i Lykosdalen i Mindre Asien och hade några hundra år innan Paulus tid varit en viktig handelsstad som nu hade blivit utkonkurrerade av grannstäderna Laodikeia och Hierapolis. Enligt New Bible Dictionary⁸ så var det Kolossai-bon Epafras som, på uppdrag av Paulus, evangeliserade Lykosdalens tre städer Kolossai, Laodikeia och Hierapolis och grundade församlingarna i Lykosdalens blandade miljö av judar, greker och frygier. Vid tidpunkten för brevskrivandet hade Paulus inte själv besökt Kolossai, även om han så önskade⁹. Bland medlemmarna i Kolosserförsamlingen fanns även Filemon, som förärats ett eget brev av Paulus, och hans slav Onesimus¹⁰.

Värt att komma ihåg är också att Paulus i Kolosserbrevet riktar sig till *kristna*, inte till gemene man i det romerska, grekiska eller judiska samhället. Paulus ger i min aktuella text instruktioner för hur det ska förhålla sig kristna emellan.

c. Syftet

Bakgrunden till att Paulus skrev Kolosserbrevet är att Epafras har besökt Paulus i fängelset för att få råd angående en villolära som börjat få fäste i Kolossai¹¹. Enligt Studiebibeln¹² var villoläran en blandning av extrem judaism och en tidig gnosticism och enligt McNaughton¹³ bestod villoläran av ett ifrågasättande av Jesus gudomlighet och hans evangelium, det menades att Jesus ensam inte var tillräcklig för frälsning. Villolärarna pratade istället om kosmiska makter, mänskliga traditioner och vishet och de hade börjat dyrka änglar och hänge sig åt självförnekelse och en övertro på ceremoniella högtider¹⁴. Paulus skriver alltså för att råda bot på villoläran, som enligt Paulus var enbart en mänsklig tom filosofi, och istället visa kolosserna att de redan har allt de behöver i Jesus¹⁵. Enligt Utley¹⁶ så skrev Paulus Kolosserbrevet som ett svar på Epafras vädjan om hjälp till sin egen församling som var drabbad av villolära, men utvecklade sedan sina tankar mer utförligt i Efesierbrevet, vilket har stora likheter med Kolosserbrevet.

3. Textens litterära kontext

Enligt Nelson¹⁷ så är Kolosserbrevets övergripande tema Kristi överlägsenhet och tillräcklighet. Den troende har allt som behövs i Jesus eftersom *"i honom har hela den gudomliga fullheten förkroppsligats och tagit sin boning. Och i honom, som är huvudet för alla härskare och makter, har ni nått er fullhet"*¹⁸. I de två första kapitlen framställer Paulus Kristi överlägsenhet och de två sista (med min aktuella text inkluderad) är den praktiska tillämpningen därav. I den andra halvan av brevet förklarar Paulus även hur den troende är förenad med Kristus i hans död och uppståndelse¹⁹ och

⁸ Wood & Marshall, 1996, s 325-326.

⁹ Kol 2:1, Filemon 22

¹⁰ Kol 4:9

¹¹ Kol 1:4, 7-8, 4:12

¹² Stora Studiebibeln, 2007, 2048

¹³ McNaughton, 2006, s10.

¹⁴ Kol 2:8, 16, 18

¹⁵ Kol 2:8, 10

¹⁶ Utley, 1997, s2.

¹⁷ Nelson, 1996.

¹⁸ Kol 2:9-10

¹⁹ Kol 3:1-4

gestaltar detta genom att klä av sig de tidigare döda gärningarna och istället klä på sig "nya kläder"²⁰ i kontrast till det tidigare syndiga livet. Detta nya "uppståndelseliv" i Kristus ska visa sig i den troendes relationer och Paulus avslutar därmed brevet med att ge instruktioner för hur den kristna ska bete sig gentemot sin make/maka, barn, slavar och herrar²¹.

- Kristi överlägsenhet
 - Introduktion (1:1-)
 - Kristi överlägsenhet (1:15-)
 - Frihet i Kristus (2:4-)
- Att underkasta sig Kristus
 - Den troendes position (3:1-)
 - Den troendes tillämpning av detta (3:5-)
 - Avslutning (4:7-18)

Oundvikligt för varje läsare av Kolosserbrevet är att brevet har en osedvanligt hög kristologi. Det berör inte min aktuella text i särskilt hög grad, men är ändå värt att nämnas.

4. Textens form

Enligt Holmstrand²² så har Kolosserbrevet samma grundläggande form som andra antika brev; brevinledning, brevkropp och brevavslutning. Att det verkligen rör sig om ett brev framgår av den typiska paulinska brevinledningen "*Nåd och frid*" som vi finner i vers 2 och Paulus egna hänvisning till att detta är ett brev i avslutningen "*När mitt brev har blivit uppläst hos er, ordna då så att det blir uppläst också i församlingen i Laodikeia och att ni får läsa det brev som de har fått*"²³.

Min aktuella text är enligt Holmstrand²⁴ en "*hustavla*" där Paulus ger olika maningar till olika grupper i hushållet. Paulus skriver en vers var med instruktioner till grupperna kvinnor, män, barn, fäder och herrar men skriver fyra versar till gruppen slavar, vilket onekligen visar att Paulus var angelägen om att ge just denna grupp tydligare instruktioner än övriga grupper.

5. Textens struktur

Enligt Holmstrand²⁵ knyter Paulus inledningsvis an positivt till mottagarna, trots brevets syfte att ta avstånd från församlingens villolära. Efter den positiva inledningen fortsätter Paulus med att uppmuntra Kolossai-borna att hålla fast vid och att ta ställning för evangeliet samtidigt som de tar avstånd från villoläran. Enligt Paulus vidare argumentation borde följaktningsvis deras ställningstagande för evangeliet leda till att de också vill följa Paulus konkreta tillämpningar av evangeliet som han exempelvis ger i den s.k. *hustavlans*. Med andra ord är min aktuella text en praktisk tillämpning av Paulus tidigare resonemang. Denna struktur liknar den antika retoriken som ofta avslutas med en etisk tillämpning.

²⁰ Kol 3:5-17

²¹ Kol 3:18-4:1

²² Holmstrand. 2006. s243.

²³ Kol 4:16

²⁴ Holmstrand. 2006. S268-270.

²⁵ Holmstrand. 2006. S268-270.

a. Syntaktisk analys

Ni slavar,

lyd i allt era jordiska herrar,

inte som inställsamma ögontjänare,

utan

ärligt och uppriktigt,

i fruktan för Herren.

Vad ni gör skall ni göra helhjärtat,

det gäller ju Herren

och

inte människor:

tänk på att det är Herren som skall ge er belöningen,

er del av arvet.

Kristus är er herre,

och

ni skall tjäna honom.

Ty den som gör orätt

skall få sitt straff för vad han har gjort,

och

då tas ingen hänsyn till person.

Ni som är herrar

och

har slavar,

låt dem få vad som är rätt och skäligt.

Tänk på att ni också har en herre

i

himlen.

Kommentar till den syntaktiska analysen

Med hjälp av strukturen kan vi se att Paulus ger tre instruktioner till slavarerna; de ska lyda sina jordiska herrar, göra det helhjärtat och inte göra orätt. Argumentet som Paulus ger för att göra detta är att slavarerna har *en Herre i himlen*. Man kan se framför sig hur speciellt slavägarna nickade instämmande när de hörde detta läsas upp i synagogan. Men sen riktar sig Paulus till dessa jordiska herrar, slavägarna, och säger att *även de* har en Herre i himlen, med den oundvikliga slutsatsen att de tidigare instruktionerna till slavarerna således måste gälla även slavägarna!

6. Verstolkning

a. Sakanalys av ordet "δοῦλος" (slav)

i. Period

Antikens slaveri fanns enligt Harrill²⁶ i två kontexter; Grekland under 400- 300-talet f.Kr. och i Romarriket 200 f.Kr. - 235 e.Kr. och det går inte att rakt av jämföra varken antikens grekiska och romerska slaveri med varandra eller med senare tiders koloniala slaveri. Eftersom Kolosserbrevet är

²⁶ Harrill, 2000, sid 1124-1127.

skrivet under den romerska perioden avser jag att beskriva slaveriets situation under denna tidsperiod.

ii. Slavarnas antal

Enligt Yavetz²⁷ så föddes en del slavar in i slaveriet, en del andra var offer för pirater, en del blev sålda som slavar för att de inte kunde betala sina skulder, en del blev slavar för att de hade begått ett brott och en del blev bortlämnade när de var barn och upphittade på gatan av någon. Men den största andelen slavar i Rom var krigsslavar, ett resultat av Roms enormt framgångsrika krigskampanjer. Enligt Harrill²⁸ så fördes tiotusentals slavar in i Italien under det första Puniska kriget år 264-241 f.Kr. och under Julius Caesars krig i Gallien år 58-51 f.Kr. så ska han ha skeppat nästan en miljon slavar till Italien. Pga de stora svårigheterna med antik statistik väljer jag att avstå från att ange en siffra för hur stor Romarrikets befolkning kan ha varit vid tiden då Kolosserbrevet skrevs och väljer istället att redovisa att Harrill²⁹ skriver att en del forskare anser att Romarrikets stadsdelar bestod av en tredjedel slavar medan andra tror att det var lite lägre; cirka 16-20 %. Enligt Yavetz³⁰ så fanns det en slavmarknad på den grekiska ön Delos där det kunde säljas tusentals slavar på en dag.

iii. Slavarnas situation

Enligt Harrill³¹ så var slaveri en laglig institution där en person är betvingad att vara under en annan persons myndighet. Den som rådde över slaven var enligt Yavetz³² *Paterfamilias*, latin för "den gode familjefadern", och han hade oinskränkt makt över slaven som kunde bli både piskad, dödad eller såld. Arkeologiska fynd visar enligt Yavetz³³ att den romerska piskan hade metallbitar som gjorde djupa sår i köttet så antikens slaveri var inte mer humant än vad modernt slaveri är, om nu någon trodde det. Enligt Bradley³⁴ så var relationen mellan en herre och en slav inte ett socialt kontrakt som band båda sidor vid gemensamma och ömsesidiga förpliktelser och fördelar utan istället ett arrangemang som skulle gynna enbart en sida; ägaren. Men eftersom slaveriet var så omfattande i det antika Rom så varierade naturligtvis förhållandena för slavar med allt från slavar som genomled fruktansvärt miserabla förhållanden utan att ens ha ett eget namn till slavar som kunde åtnjuta ett gott och respektabelt liv.

Rom var ett slavsamhälle och det var inte bara rika och mäktiga män som hade slavar, även fattiga kunde äga en slav eller två. Slavarna bodde heller inte i egna förorter, utan hemma hos sina slavägare. År 2 e.Kr. reglerades enligt Bradley³⁵ lagen *Lex Fufia Caninia* hur många slavar en herre fick frige. Lagen användes för att slavägare skulle använda sin makt att frige på ett visst sätt och således bara frige de som verkligen hade förtjänat sin frihet. Denna romerska lag kan ge oss en större förståelse över Paulus ord i 1 Kor 7:20–24 om att den som är slav när den blir kristen ska förbli slav.

iv. Slavarnas jobb och möjligheter

Enligt Harrill så fanns det slavar i alla delar av samhället, de var alltså inte en speciell klass. De flesta slavar var vanliga arbetare och jobbade i jordbruket medan en del lycksaliga slavar utbildades till fysiker, arkitekter, kockar, butiksarbetare, frisörer, artister, profeter, lärare, poeter, filosofer, osv. Detta ledde till att en del slavar kunde tjäna ganska mycket pengar på sitt arbete och kunde få

²⁷ Yavetz, 1988, sid 1-9.

²⁸ Harrill, 2000, sid 1124-1127.

²⁹ Harrill, 2000, sid 1124-1127.

³⁰ Yavetz, 1988, sid 1-9.

³¹ Harrill, 2000, sid 1124-1127.

³² Yavetz, 1988, sid 1-9.

³³ Yavetz, 1988, sid 1-9.

³⁴ Bradley, 1994, sid 6-10.

³⁵ Bradley, 1994, sid 6-10.

administrativa positioner. En del slavar fick till och med makt över andra slavar och i viss mån även över fria. Slavar som ägdes av kejsaren sågs som de mäktigaste av dessa slavar. Enligt Tenney³⁶ så behandlade många herrar och ägare sina slavar väl och en del slavar blev frisläppta. Som frigiven slav kunde man gott och väl bli en del av samhället, en del lyckades t.o.m. bli en del av regeringen. Frigivandet var enligt Harrill³⁷ en laglig procedur som gjorde en hel del stadsslavar fria. Dock blev sällan slavar ur den stora majoriteten jordbruksslavar frigivna.

v. Bibelns syn på slaveri

Varken Gamla eller Nya Testamentet opponerar sig mot slaveri som institution, men det finns tydliga restriktioner³⁸ för hur man får behandla sina slavar. Enligt Torah³⁹ får en israel inte äga en annan israel som slav mer än 6 år eftersom alla Israels barn är "Guds slavar". Paulus använder ett liknande resonemang när han i brevet till Rom skriver att alla kristna är Guds slavar⁴⁰ och vidare i sitt brev till galaterna: "Alla är ni nämligen genom tron Guds söner, i Kristus Jesus. Är ni döpta in i Kristus har ni också iklätt er Kristus. Nu är ingen längre jude eller grek, slav eller fri, man eller kvinna. Alla är ni ett i Kristus Jesus⁴¹". Enligt Paulus kan alltså inte en kristen egentligen äga en annan kristen som slav eftersom alla kristna är Guds slavar. Skulle en kristen mot all förmodan ändå äga slavar måste han inte frige sina slavar automatiskt, det är nämligen bättre om alla förblir i den situation de befinner sig i⁴², men en herre måste behandla sina slavar väl eftersom även herren har en Herre i himlen⁴³.

Det är alltså tydligt att Paulus skiljer på världens rike och Guds rike. I världens rike kan det måhända existera förhållanden som kristna måste rätta sig efter, men i Guds rike förhåller det sig annorlunda. I alla Paulus brev klingar Jesu ord till Pilatus: "Mitt rike hör inte till denna världen. Om mitt rike hörde till denna världen hade mina följeslagare kämpat för att jag inte skulle bli utlämnad åt judarna. Men nu är mitt rike av annat slag"⁴⁴. Paulus går inte öppet emot slaveriet som världslig institution men lyfter fram att människor under Kristi herravälde, alltså kristna, inte kan äga varandra.

Värt att lägga märke till är också att Paulus skriver ett brev till en kristen slavägare, Filemon, angående Filemons förrymda slav Onesimus som har blivit kristen efter att ha sökt upp Paulus som sitter som fånge i Rom. Paulus sänder nu Onesimus tillbaka (trots att det enligt Torah är förbjudet⁴⁵) och avstår från att beordra Onesimus frigivning eftersom han vill att Filemon ska frige Onesimus av fri vilja och i kärlek till sin nyvunne broder i Kristus⁴⁶.

Paulus går alltså inte emot slaveriet som institution men däremot har han utmanande åsikter för de som tillhör Kristus.

vi. Slaveriets upphörande

Eftersom den frälsning som Jesus har möjliggjort är öppen för alla samhällsklasser, oberoende av status och ursprung, måste man således inte sluta vara slav för att kunna bli kristen. Men eftersom

³⁶ Tenney, 1990, sid 56-57.

³⁷ Harrill, 2000, sid 1124-1127.

³⁸ 2 Mose 21:1-32

³⁹ 3 Mose 25:39-43

⁴⁰ Rom 6:22

⁴¹ Gal 3:26-28

⁴² 1 Kor 7:20-24

⁴³ Kol 4:1

⁴⁴ Joh 18:36

⁴⁵ 5 Mose 23:15-16

⁴⁶ Filemon v10-16

de kristna ansåg att alla människor var lika inför Gud ledde det enligt Harrill⁴⁷ oundvikligen till att slaveriet minskade i samma takt som att allt fler människor blev kristna. Ändock var slaveriet enligt Cowell⁴⁸ fortfarande en del av det romerska samhället år 534 när den *kristne* kejsaren Justinus presenterar en sammanfattning av den romerska lagen och anger priset för att köpa en slav. Kristendomen hade då varit statsreligion i över 200 år utan att lyckas få slaveriet att upphöra. Inte förrän år 1981 blev Mauretaniens det sista landet i världen som officiellt förbjöd slaveri⁴⁹.

b. Paralleller och anspelningar

Kolossierbrevet och Efesierbrevet visar stora likheter i allmänhet och i hustavlans i synnerhet. Det enda som möjligtvis skiljer i Efesierbrevets hustavla är Paulus uppmaning till slavägarna att inte använda *hårda ord*⁵⁰. Även texterna före de båda hustavlorna är relativt lika; Paulus ger allmänna instruktioner för hur kristna ska leva. Däremot skiljer sig texten efter de respektive hustavlorna sig åt, i Kolossierbrevet uppmanar Paulus de kristna till att visa klokhet i umgänge med de utomstående medan Paulus i Efesierbrevet uppmanar till andlig krigföring.

Även i 1 Korintierbrevet tar Paulus upp frågan om slavar och herrar med instruktionen att man ska förbli det man var när man blev kristen med de fiffigt välformulerade argumenten att är man slav ska man förbli det eftersom man är en *Herrens frigivne* och är man fri ska man betrakta sig själv som *Kristi slav*⁵¹.

22Ni slavar, lyd i allt era jordiska herrar, inte som inställsamma ögontjänare, utan ärligt och uppriktigt, i fruktan för Herren.

Som kristen är det inte fel att tjäna andra människor, tvärtom, Paulus uppmanar kristna i Filippierbrevet att sätta andra människor högre än sig själva och att efterlikna Kristi tjänargestalt⁵². I den här versen lyfter Paulus fram frågan om hur slavar ska bete sig gentemot sina *jordiska* herrar och ger oss här den första av två motiveringar. Även om slaven har en högre Herre i Kristus ska han ändå tjäna sin jordiske herre ärligt och uppriktigt ”i fruktan för Herren”. Även om det bland de kristna skall råda en jämställdhet⁵³ så betyder inte det att Paulus uppmanar till revolt utan det är bättre att tjäna sin jordiske herre oavsett om han ser på eller inte, eftersom Herren alltid ser. Paulus uppmanar de kristna slavarna att höja blicken och utföra sina sysslor med Herren för ögonen. Paulus vill inte se att slavarna bara utför sina sysslor inställsamt när deras jordiske herre ser på och sen slarvar när ingen längre ser. På samma sätt som Herren Jesus Kristus i allt gjorde vad *hans* Herre befallde⁵⁴ ska alla kristna lyda vad deras jordiska herrar befäller.

23Vad ni gör skall ni göra helhjärtat, det gäller ju Herren och inte människor:

Nu när Paulus har uppmanat slavarna att lyda sina jordiska herrar går han ett steg längre och vill att slavarna även ska lyda *helhjärtat*. En slav ska med andra ord gå in i sin uppgift utan att tänka att han egentligen inte behöver utföra denna syssla eftersom han borde vara fri, utan istället utföra sin syssla på ett bra sätt och med full kraft. Slaven ska alltså inte vara splittrad i sina åtaganden mellan sin

⁴⁷ Harrill, 2000, sid 1124-1127.

⁴⁸ Cowell, 1975, sid 110.

⁴⁹ Internet, 2009, Antislavery.org

⁵⁰ Ef 6:9

⁵¹ 1 Kor 7:20-24

⁵² Fil 2:1-11

⁵³ Gal 3:26-28

⁵⁴ Joh 15:10

jordiske herre och sin himmelske Herre med resultatet att slaven bemöter båda sina herrar halvdant, utan ska istället satsa helhjärtat på sin jordiske herre, men med sin himmelske Herre för ögonen. Gör slaven detta kommer enligt Paulus både slavens jordiske herre och slavens himmelske Herre att vara nöjda.

***24**tänk på att det är Herren som skall ge er belöningen, er del av arvet. Kristus är er herre, och ni skall tjäna honom.*

Enligt McNaughton⁵⁵ fick vanligtvis inte slaven någon belöning av sin herre för sitt utförda arbete utan förväntades göra arbetet ändå. I den här versen lyfter Paulus fram den andra motiveringen till varför en slav ska lyda sin jordiske herre, nämligen att Herren kommer att ge slaven *arvet* som belöning. Med arvet som belöning menas att alla som tillhör Kristus är Guds barn och Kristi medarvingar och kommer att få del i samma välsignelser som Kristus har fått⁵⁶. I motsats till en förtjänad belöning lyfter Paulus fram det faktum att den belöning den kristne kan förvänta sig från Jesus är inte en *förtjänad* belöning utan en *ärvd* belöning, med andra ord att den kristne får sin belöning enbart genom att *tillhöra* Kristus, inte genom att utföra en eventuellt berömvärd syssla. Med denna framtida välsignelse för ögonen ska den kristne tjäna sin jordiske herre helhjärtat eftersom han då indirekt tjänar sin himmelske Herre och då kan förvänta sig att få del i Guds rike.

***25**Ty den som gör orätt skall få sitt straff för vad han har gjort, och då tas ingen hänsyn till person.*

Den här versen handlar inte om att Paulus godkänner den jordiske herrens bestraffning av slaven när denne har gjort något fel. Det argumentet håller inte eftersom den jordiske herren de facto tar hänsyn till person när han äger slavar. Nej, Paulus lyfter istället fram det faktum att alla människor, oavsett om man är slav eller herre, kommer att få sitt straff av Herren Jesus Kristus om man har gjort orätt. I den här versen lyser också Paulus egentliga åsikter om slaveri igenom när han skriver att Kristus inte tar hänsyn till person. Den här versen kan alltså ses som ett indirekt uttalande emot slaveriet, även om Paulus inte vill revolutionera det världsliga samhället i stort utan snarare riktar in sig på att förändra och utmana de människor som valt att bli kristna.

***1**Ni som är herrar och har slavar, låt dem få vad som är rätt och skäligt. Tänk på att ni också har en herre – i himlen.*

Som en avslutning på sina instruktioner till kristna slavar vänder sig nu Paulus till slavägarna och ger även dem instruktioner. Det finns här en parallell Guds instruktion i tredje Moseboken där han befäller Israels folk att de inte får behandla en slav hårt⁵⁷. Enligt Åkesons översättning bör ordet "skäligt" i Bibel 2000 istället översättas med ordet "jämlikt" och enligt Gilbrants Studiebibel⁵⁸ så uppmanas de kristna herrarna här att behandla sina slavar som jämlingar, måhända inte i frågan om rang men däremot i hänsyn till att alla kristna är bröder och har Jesus Kristus som Herre. När Paulus upplyser slavägarna att även de har en Herre i himlen betyder det att om de förväntar sig att slavar ska lyda dem måste även de lyda *sin* herre i himlen. Se min kommentar till min syntaktiska analys för mer om detta.

⁵⁵ McNaughton, 2006, Kol 3:22.

⁵⁶ Rom 8:12-21

⁵⁷ 3 Mose 25:43

⁵⁸ Gilbrant, 1978.

II. Syntes

Det är tydligt att Paulus inte öppet utmanar slaveriet som institution eftersom Paulus skiljer på hur det är i världens rike och hur det får vara i Guds rike; församlingen. Även om världen är ett orättvist samhälle där människor kan äga varandra så förhåller det sig inte så i Guds rike där istället alla människor ägs av Kristus och således är jämställda med varandra. Man behöver inte upphöra de rådande världsliga förhållandena, men man måste däremot vara medveten om och återspegla det jämlika förhållandet i Guds rike genom att både herrar och slavar behandlar varandra jämlikt, trots skillnaden i rang och världslig status. Om sen Paulus instruktioner till de kristna även genomsyrar samhällskroppen och förändrar samhället till det bättre så är nog inte Paulus sen att klaga, men det är inte Paulus huvudsyfte med denna text, utan att ge instruktioner till kristna slavar och kristna herrar att de ska uppföra sig gott mot varandra eftersom de båda har en Herre i himlen.

III. Oadressering

Hade jag levt på 1800-talet hade jag kunnat göra en oadressering som riktar kritik mot den orättvisa koloniala slavhandeln, men eftersom slaveri är avskaffat i Sverige och världen sedan länge så väljer jag att istället oadressera den princip Paulus använder i sin tankegång. Min personliga tolkning av denna text, i ljuset av Bibelns övriga undervisning i ämnet, är att Paulus försöker forma församlingen och lärjungarna att vara annorlunda, att vara ljus i mörkret. Kristna behöver inte nödvändigtvis gå öppet emot samhället utan ska först och främst se till att det råder bra förhållanden de kristna emellan. Även om vi har olika jobb, inkomst eller social status ska vi behandla varandra som bröder och jämlika. En kristen ska inte och kan inte sätta sig över en annan kristen, eftersom kristna bara har en Herre i himlen. Även om det råder annorlunda förhållanden i världen, så får det inte förhålla sig på det sättet i församlingen, och, viktigt att poängtera, inte heller bara på söndagar på Gudstjänsten utan naturligtvis alla dagar i veckan och under alla förhållanden.

Paulus uppmaning att leva ett annorlunda liv leder oundvikligen till samhälleliga reaktioner, antingen genom nyfikna frågor⁵⁹ eller genom hån⁶⁰. Så även om inte Paulus uppmanar kristna till att öppet kritisera eller förändra samhället i stort, så kan och bör kristna påverka samhället indirekt genom ett annorlunda sätt att leva, genom att behandla varandra jämlikt och se varandra som bröder.

Ett exempel på en utmaning för kristenheten idag hämtar jag från det nysvenska samhället. Varken i församlingen, på Gudstjänsten eller i samhället i övrigt bör kristna behandla varandra som mer eller mindre viktiga pga etnisk eller kulturell bakgrund. Att det bildas etniska grupper inom en församling och att dessa firar Gudstjänst på olika tider är ett tecken på att man misslyckats i att överföra Paulus princip om jämlikhet kristna emellan. Svenska kristna behöver ge utrymme för andra kulturers sätt att fira Gudstjänst och inte se ner på annorlunda uttryckssätt. Denna broderliga jämlikhet i församlingen kristna emellan skulle troligtvis få samhälleliga reaktioner i form av både nyfikna frågor och hån och blir ett, i en i övrigt mörk värld, lysande exempel på att i Kristus är vi alla lika och att Kristus inte gör skillnad på person.

⁵⁹ Kol 4:6, 1 Petrus 3:15

⁶⁰ 1 Petrus 4:4

Litteraturförteckning

- Sune Fahlgren. 2003. "**Libris Stora handbok till Bibeln**". Bokförlaget Libris. Kina.
- Jamieson, Robert, A. R. Fausset, "**A Commentary, Critical and Explanatory, on the Old and New Testaments.**" Oak Harbor, WA: Logos Research Systems, Inc., 1997.
- Ian S McNaughton. 2006. "**Opening Up Colossians and Philemon, 10–11**". Day One Publications. Leominster.
- Stora Studiebibeln. 2007. CorVita AB. Vellinge.
- Robert James Dr. Utley, vol. Volume 8. 1997. "**Paul Bound, the Gospel Unbound: Letters from Prison (Colossians, Ephesians and Philemon, Then Later, Philippians)**". Bible Lessons International. Marshall, Texas.
- D. R. W. Wood and I. Howard Marshall. 1996. "**New Bible Dictionary, 3rd ed.**" InterVarsity Press. Leicester, England.
- Thomas Nelson Publishers. 1996. "**Nelson's complete book of Bible maps & charts : Old and New Testaments.**" (Rev. and updated ed.). Thomas Nelson: Nashville, Tenn.
- J.A. Harrill. 2000 "**Dictionary of the New Testament Background**". InterVarsity Press. Leicester, England. s1124-1127.
- Zvi Yavetz. 1988. "**Slaves and slavery in ancient Rome**". Transaction Publishers.
- Keith Bradley. 1994. "**Slavery and Society at Rome**". Cambridge University Press, Cambridge.
- Merrill C Tenney. 1990. "**Nya Testamentet Talar**". Wm B Eerdmans Publishing Company. Falun, Sverige.
- Frank Richard Cowell. 1975. "**Life in ancient Rome**". Perigee.
- Antislavery.org. 2009. "**Slavery in Mauritania**".
http://www.antislavery.org/english/what_we_do/antislavery_international_today/award/2009_award_winner/slavery_in_mauritania.aspx
- Thoralf Gilbrant. 1978. "**Studiebibeln**". Normans förlag. Stockholm.
- Jonas Holmstrand. 2006. "**De paulinska breven**" i Dieter Mitternacht & Anders Runesson (red), "**Jesus och de första kristna**", s240-279. Verbum Förlag AB, Stockholm.